

VALLIBONA

Una vall sorprenent

**ELS
PORTS**
és Autèntic

VIATGE AL PASSAT

Vallibona es troba al nord de la província de Castelló entre les muntanyes dels Ports i de la Tinença. Posseeix un terme municipal, amb una extensió de 91,4 km², molt muntanyenc i esguitat de nombroses masies, així com de construccions de gran valor etnològic com a antics molins, casetes, corral i murs de pedra en sec; construccions que són testimoni d'un passat en el qual l'agricultura, la ramaderia i la producció de carbó vegetal eren la base de l'economia vallibonenca. Aquest entorn ens sorprèn amb paratges de gran interès natural com El Turmell, Els Ferreres i La Vall del Cérvol.

NUCLI URBÀ

Estratègicament situada en el vessant en la qual conflueixen el riu Cérvol i el Barranc de la Gatellera, conserva la seua fisonomia medieval per la qual cosa va ser declarat Conjunt Històric Artístic, sent un dels exemples d'arquitectura popular més ben conservats de tota la Comunitat.

S'organitza entorn de la parròquia amb carrers que segueixen horitzontalment les corbes de nivell i que són travessades per altres de pronunciada pendent. L'església porticada i el Portal de la desapareguda muralla, són dos exemples d'aquest passat.

Passejant pels seus carrers trobem racons plens d'encant.

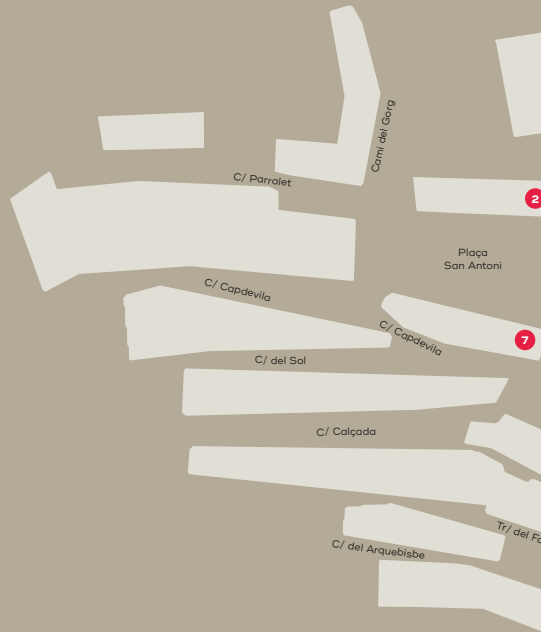
ESGLÉSIA DE L'ASSUMPCIÓ

Construïda en la segona meitat del segle XIII, és la típica església de repoblació, d'una única nau, capçalera plana i coberta de fusta de dos aiguavessos amb arcs diafragma. L'entrada, precedida per un porxo, es realitza través d'una senzilla porta dovellada de tradició romànica. En accedir trobem un interior barroc, de principis del segle XVIII, cobert per volta adornada amb esgrafiats que desenvolupen un interessantíssim programa iconogràfic.

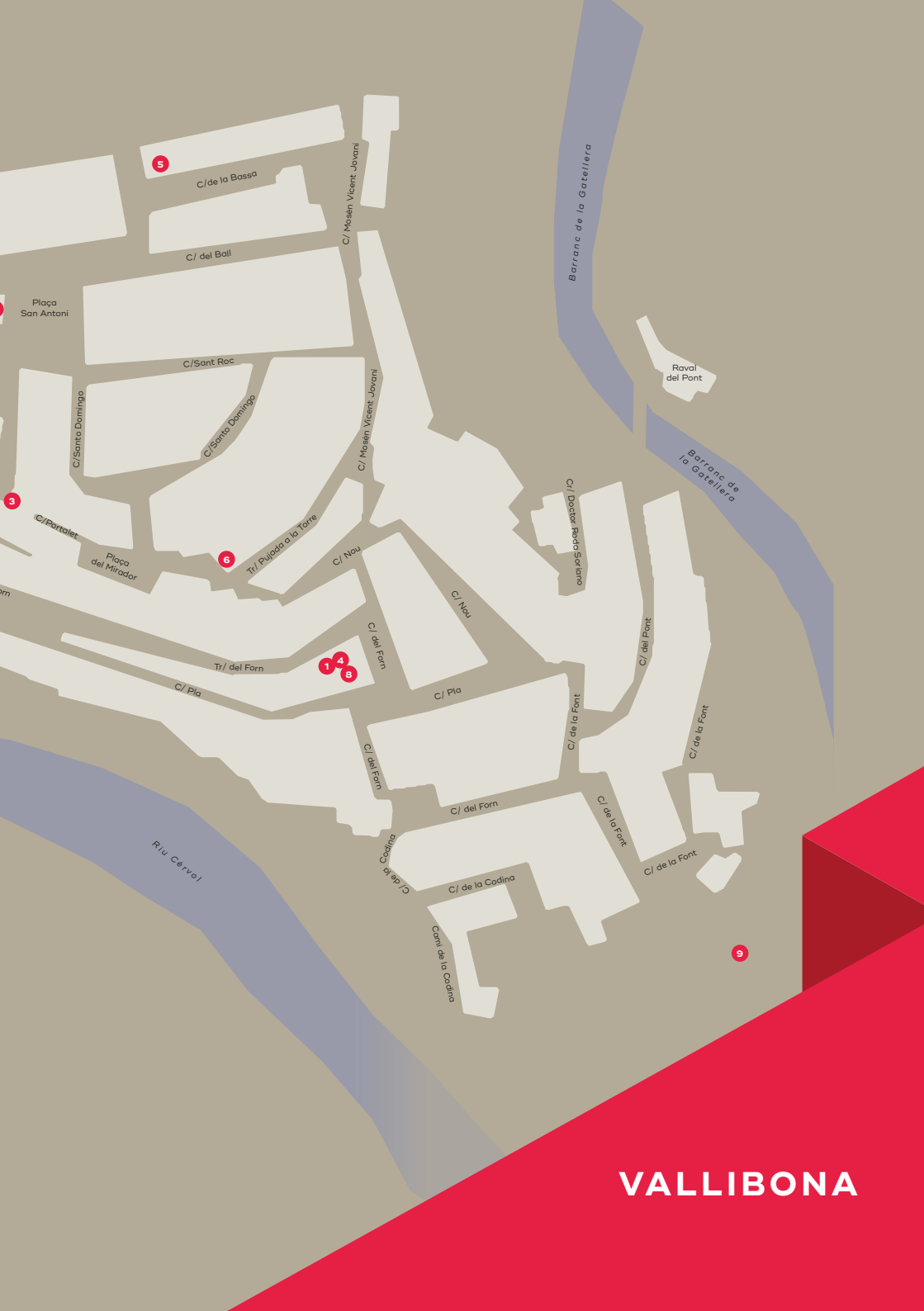
MUSEU DE LA SOSTRADA MEDIEVAL

La Capella de la Comunió de la Parròquia de l'Assumpció alberga el museu de l'antiga sostrada medieval. El recobriment barroc de l'església ha permès la conservació d'una magnífica sostrada policroma de principis del segle XIV que es manté oculta. Després d'una restauració s'exposa en aquest espai una part de les bigues, mènsules, cairats, parets, etc. que conformen aquesta sostrada. L'extraordinària decoració combina temes decoratius mudèjars (llacera, inscripcions cúfiques...) amb altres procedents del gòtic lineal (escenes cavalleresques, animals fantàstics, heràldica).

Punts d'interès / Puntos de interés / Interest places

- 1 Ajuntament**
Ayuntamiento
Town Council Building
- 2 Consultori Mèdic**
Consultorio Médico
Medical centre
- 3 El Portal**
El Portal
The portal
- 4 Punt d'informació turística**
Punto de información turística
Tourist info point
- 5 Llavadors**
Lavaderos
Washing places
- 6 Església de l'Assumpció-Campanar mudèjar**
C. Interpretació sostrada medieval
Iglesia- Campanar-C. Interpretación
Church- Bell tower-Interpretation centre
- 7 Antic Hospital**
Antiguo Hospital
Ancient Hospital
- 8 Antiga Presó**
C. Interpretació del Carboneig a la Vall del Cérvol
Antigua Prisión- C. Interpretación Carboneig
Ancient Prison- Interpretation centre
- 9 Àrea recreativa de la Font Vella**
Àrea recreativa de la Font Vella
Recreational area of the Font Vella

5

C/ de la Bassa

C/ del Ball

C/ Masen Vicent Jovani

Plaça San Antoni

C/ Sant Roc

C/ Santo Domingo

C/ Santo Domingo

C/ Masen Vicent Jovani

C/ Doctor Roderic Soriano

Raval del Pont

Barranc de la Gatellera

3

C/ Bortolet

Plaça del Mirador

6

Tr/ Puigabo a la Torre

C/ Nou

C/ Nou

1

4

8

Tr/ del Forn

C/ del Forn

C/ Pla

C/ Pla

C/ del Forn

C/ de la Font

C/ de la Font

C/ de la Font

Riu Cerval

C/ de la Font

C/ del Forn

C/ de la Font

C/ de la Font

C/ de la Font

C/ de la Cadina

C/ de la Cadina

Gorní del la Cadina

9

VALLIBONA

PRESÓ MEDIEVAL

Situada als baixos de l'Ajuntament, s'accedeix a ella a través d'una porta amb arc de mig punt. Es distribueix a l'interior en diverses estades amb parets de maçoneria i sostres voltats: sala per al carceller i tres cel·les que conserven portes amb forrellats originals i xicotetes obertures reixades.

Ha sigut restaurada i acull actualment el Museu del Carbó.

MUSEU DEL CARBÓ

En l'espai de la presó medieval s'ha habilitat el Centre per a la Interpretació del Carboneig. La fabricació del carbó vegetal va ser fins a època recent, fonamental en l'economia de Vallibona, que aprofitava l'abundància de matèria primera existent en els boscos del terme municipal.

En aquest museu trobem panells explicatius i diferents eines que eren utilitzades en el procés de producció del carbó.

ERMITES

Ermita de Santa Águeda: A 1175 metres d'altura, aquesta ermita és considerada com un dels millors exponents de l'estil romànic de reconquesta. La portada de carreus regulars adovellats dona pas a una nau coberta amb volta de canó.

Ermita de Santo Domingo: Superb conjunt monàstic, compost per església i hostaleria, que s'organitza al voltant d'una placeta quadrangular amb un pou en el centre. A 10 km de Vallibona en direcció a Rossell.

NATURALES A EN PUR ESTAT

Vallibona té una extensió de 91,4 km² de gran valor ecològic. De clima mediterrani-continental, està protegida dels vents del nord i al mateix temps rep la influència marítima a través del barranc del riu Cêrvol, la qual cosa la converteix en un enclavament privilegiat amb una varietat d'hàbitats naturals única a la comarca dels Ports. Té la seua cota més alta a 1276 m i la mínima a 390 m d'altitud; aquest terreny abrupte, de pronunciades pendents, afavoreix l'existència d'un espai mediambiental amb varietat de flora, fauna i espècies endèmiques.

PARC NATURAL DE LA TINENÇA

A causa del seu elevat valor ambiental Vallibona va ser incorporat al Parc Natural de la Tinença de Benifassà en ser creat en 2006. Al nord de la província de Castelló i limítrofa amb Catalunya i Terol, comprén el territori històric de la Tinença del monestir de Santa Maria de Benifassà. És un parc agrest amb un marcat perfil geomorfològic de queixals i barrancs que han permès preservar un entorn de gran biodiversitat tant botànica com faunística. Passejant pels seus terrenys gaudirem d'un espai protegit pràcticament en estat pur.

FAUNA

Aquests ecosistemes ofereixen llar i aliment a una gran varietat de fauna específica de cadascun d'ells. S'han pogut catalogar 137 espècies d'ocells (vultur lleonat, àguila real, àguila marcenca i àguila calçada, falcó pelegrí, mussol real, avió roquer...), 40 mamífers (cabra muntesa, geneta, fagina, teixó, rabosa...), 13 amfibis, 4 espècies de peixos i 14 de rèptils als quals caldria sumar una gran varietat d'insectes. Entre els invertebrats destaquen les papallones i el cranc de riu autòcton.

FLORA

Infinat d'espècies conviuen en els terrenys del terme de Vallibona. A cada pas gaudim de boscos de carrasca i roure, pi negral, teixos, aurons, sotabosc de boix, grévol; matolls amb *Juniperus* (ginebre, savina), llentiscle, *Asparagus*, *Thymus*, *Lavandula*, etc. També esguita el seu entorn una desena d'arbres monumentals catalogats i importants microreserves de flora amb presència d'orquídies, entre altres espècies.

RUTES SENDERISTES

Vallibona és el lloc ideal per als amants dels passejos en plena naturalesa. Diverses rutes senderistes parteixen des de la mateixa plaça de Sant Antoni.

RUTA BOTÀNICA

Eixint del poble cap a la Font Vella seguirem un recorregut, marcat amb panells explicatius, de poc més d'1 km de longitud. Passejarem per diferents ecosistemes com el bosc de ribera a la riba del riu Cérvol, el bosc mixt de carrasques i antics camps de cultiu. Altres espècies que veurem són: om de muntanya, grévol, pi negral, arboç, aurons, etc. I gaudirem d'una magnífica vista panoràmica del nucli urbà de Vallibona. (Nivell de dificultat: baix; temps 50').

ÀREA RECREATIVA DE LA FONT VELLA

Al terme municipal de Vallibona trobem diverses fonts que han proveït a la població al llarg de la història: la Font de Santa Àgueda, la Font del Noto, la Font del Mes d'en Tena, la Font dels Coralls o la Font de l'Estret. Cal destacar la Font Vella, a escassos metres de la població i envoltada d'una àrea recreativa. Al costat d'aquest punt està el mirador del Riu Cérvol, del qual es pot gaudir de precioses vistes.

Camí de la Rogativa

Camí que naix de Vallibona i finalitza en Peñarroya de Tastavins (Terol) seguint la tradicional ruta que uneix aquests dos pobles germans. (Nivell de dificultat: alt; temps 2 dies)

GR-7

La senda de Gran Recorregut GR-7 forma part de l'extensa xarxa de sengles europees. Des de Vallibona podem dirigir-nos cap al nord, a Fredes o cap a l'oest, a Morella sent totes dues rutes de nivell de dificultat mitjana-alta que recorren llocs de gran interès i bellesa.

GR-311

El recentment marcat GR-331, denominat Camí de Conquesta, és una ruta circular senyalitzada i homologada de 166 km, que permet al visitant gaudir de la naturalesa i el paisatge a través dels antics camins que unien tradicionalment alguns dels municipis d'aquesta comarca. Caminant per les muntanyes, es descobreix els aprofitaments i usos històrics de les terres i els boscos, els oficis, així com les tradicions culturals i les restes arquitectòniques conservades en les seues 15 etapes.

Pel terme municipal de Vallibona transcorren dues etapes del GR 331: Castell de Cabres - Vallibona i Vallibona - Vallivana.

FESTES I TRADICIONS

ROGATIVA A PEÑARROYA DE TASTAVINS

Cada set anys se celebra la Rogativa de Vallibona a Peñarroya de Tastavins. És una romeria històrica, que es remunta a 1347. Compte la llegenda que després d'una pesta a penes havia quedat població a Vallibona, unes poques persones majors i set xics joves, però cap xica, així que van decidir buscar mosses als pobles de voltant i en arribar a Peñarroya van trobar a una dona "la tia Petronil·la", que havia acollit a la seua casa a set òrfenes. Els joves de Vallibona es van casar amb les xiques de Peñarroya salvant-se el poble de l'extinció. I en agraïment van tornar a Peñarroya per a donar gràcies a Petronil·la i a la Verge de la Font.

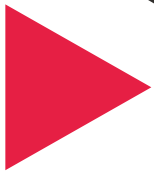
Des de llavors, cada set anys, l'endemà de l'Ascensió, els vallibonencs recorren en rogativa aquest mateix camí per a retrobar-se amb els seus germans de Peñarroya, que els esperen per a celebrar una festa i sopar de germanor.

SANT ANTONI

La festa de Sant Antoni és la celebració més popular i amb més arrelament de l'hivern a la comarca, amb característiques pròpies en cada població. Recuperada en l'última dècada, a Vallibona se celebra un cap de setmana de finals de gener o principis de febrer.

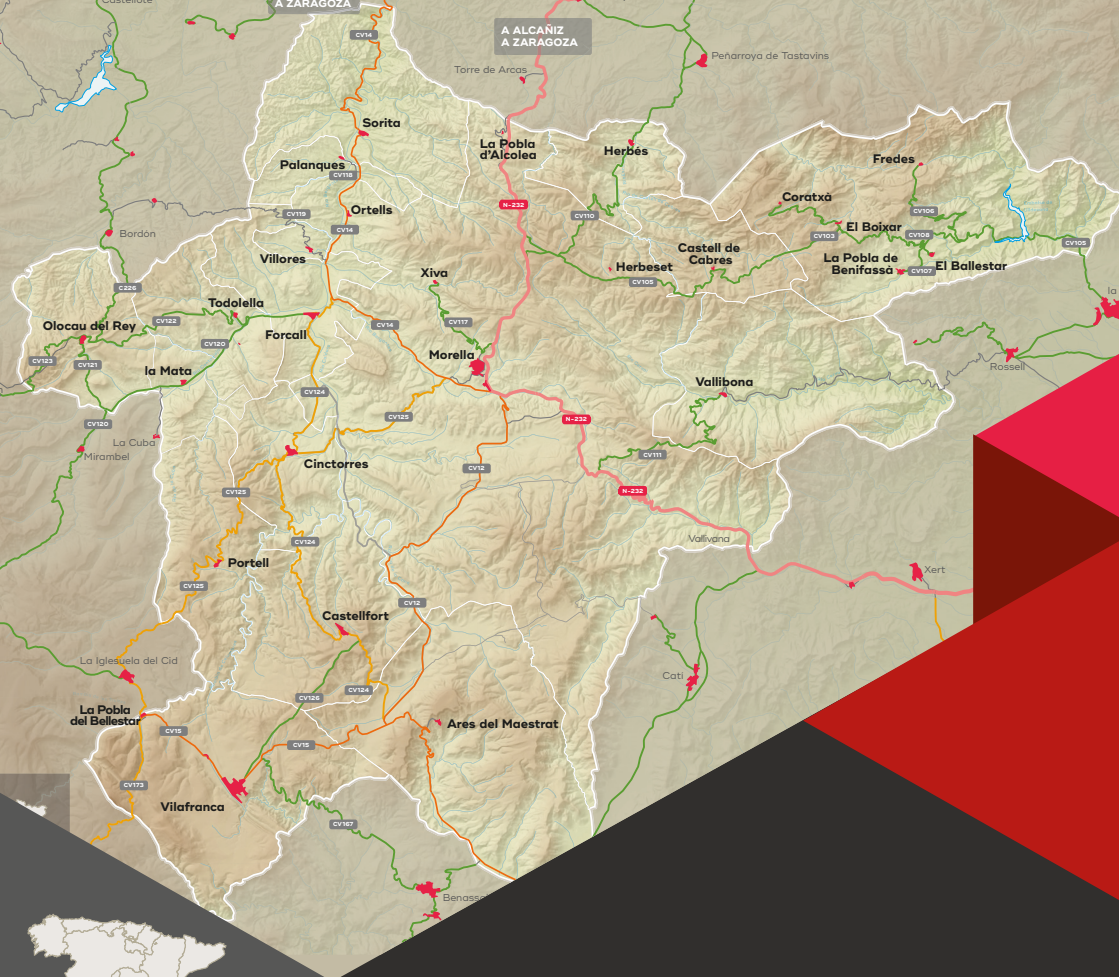
El dissabte anterior es tallarà el pi i la branca de savina necessària per a muntar la barraca el dia de la festa, celebrant-se un esmorzar popular entre tots els voluntaris. Ja el dia de Sant Antoni comença amb la construcció de la barraca, continua després de la missa i benedicció dels animals amb els dimonis, correfocs i al ritme dels gaiters es realitza la cremà de la barraca. Un sopar popular i ball remata la celebració.

D'AGOST

Actualment les festes patronals se celebren a l'agost. El primer dissabte del mes els vallibonencs es dirigeixen en romeria a visitar l'ermita del seu patró Sant Domingo, a mig camí entre Vallibona i Rossell i, el dilluns següent, fan el mateix visitant a la seua patrona Santa Àgueda i celebrant una missa en la seua ermita, d'estil romànic, situada en la carretera d'accés a la localitat.

ELS PORTS
Vallibona

AYUNTAMIENTO DE VALLIBONA

www.elsports.es/vallibona · www.vallibona.es

Pla de Dinamització i Governança Turística de Els Ports

GENERALITAT VALENCIANA

TURISME
COMUNITAT VALENCIANA

CASTELLÓN

DIPUTACIÓ D'CASTELLÓ

MANCOMUNITAT COMARCAL Els Ports